

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2014. Цей переклад було замовлено за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є зобов'язальним для Суду. Для отримання додаткової інформації див. повне посилання на авторське право в кінці цього документу.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2014. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Інформаційне повідомлення з юриспруденції Суду № 175

Червень 2014

Mennesson проти Франції - 65192/11

Рішення від 26.6.2014 [Секція V]

Стаття 8

Стаття 8-1

Повага до сімейного життя

Повага до приватного життя

Відмова визнати у французькому праві спорідненість, законно встановлену у США між дітьми, народженими від сурогатного зачаття, і подружжям, яке звернулось до такого способу розмноження: *порушення*

[Це резюме стосується також справи *Labassee проти Франції*, № 65941/11, 26 червня 2014 року]

Факти – У першій справі заявниками є подружжя Манесон, громадяни Франції, і панни Манесон, громадянки США, близнята, народжені у 2000 році. У другій справі заявниками є подружжя Лабасе, громадяни Франції, і Жюльєт Лабасе, громадянка США, народжена у 2001 році.

Через безпліддя пані Манесон і пані Лабасе батьки-заявники вирішили вдатись у США до сурогатного зачаття із гаметами пана Манесона у першій заяві і пана Лабасе у другій заяві, і запліднений ембріон мав бути вживлений у матку іншої жінки. Так народились близнята Манесон і Жюльєт Лабасе (діти-заявники). Судові рішення, постановлені у першій справі у Каліфорнії і у другій – у Міннесоті, зазначали, що подружжя Манесон є батьками близнят, а подружжя Лабасе є батьками Жюльєт.

Підозрюючи випадок сурогатного зачаття, французькі державні органи відмовились внести свідоцтва про народження до французьких реєстрів громадянського стану. У справі *Mennesson* запис було зроблено за вказівкою прокуратури, яка згодом подала проти подружжя позов про анулювання. У справі *Labassee* подружжя не оскаржувало відмову внести запис до реєстру. Вони спробували отримати визнання спорідненості шляхом позову про встановлення факту. Вони отримали від суду акт, який констатував наявність дитини, тобто фактичну наявність спорідненості, але прокуратура відмовилась

вносити такий запис до актів громадянського стану; тоді заявники звернулись до суду.

Заявники отримали остаточну судову відмову від Касаційного суду 6 квітня 2011 року на тій підставі, що такий запис спричинить правові наслідки сурогатного зачаття, яке, відповідно до французького Цивільного кодексу, є нікчемним на загально-правових підставах. Касаційний суд вирішив, що не було порушення права на повагу до приватного і сімейного життя, оскільки таке анулювання не позбавляє дітей спорідненості з батьком і матір'ю, визнаної правом Каліфорнії або Міннесоти, і не перешкоджає їм жити у Франції разом з подружжями Манесон і Лабасе.

Право – Стаття 8 : Було втручання у реалізацію права, гарантованого статтею 8 у сенсі «сімейного життя» і «приватного життя». Оспорювані заходи мали основу у внутрішньому праві, а відповідний закон був доступним і передбачуваним.

Відмова Франції визнати зв'язок спорідненості між дітьми, народженими за кордоном від сурогатного запліднення, і юридичними батьками ґрунтується на намірі запобігати тому, щоб її громадяни поза національною територією вдавались до забороненого нею способу розмноження, і мета, з точки зору держави, полягає у захисті дітей і сурогатної матері. Тому втручання переслідувало дві законні цілі: «захист здоров'я» і «захист прав і свобод інших осіб».

У Європі не існує консенсусу ні щодо легальності сурогатного зачаття, ні щодо юридичного визнання зв'язку спорідненості між юридичними батьками і дітьми, легально зачатими у такий спосіб за кордоном. Така відсутність консенсусу пояснюється тим, що застосування сурогатного зачаття порушує делікатні питання етичного характеру. В принципі держави повинні мати значну можливість розсуду у питаннях стосовно сурогатного зачаття. Проте можливість розсуду має бути обмежена, коли йдеться про спорідненість, оскільки заторкується наріжний аспект ідентичності особи. Тому Суд має встановити, чи було дотримано справедливої рівноваги між інтересами держави і інтересами особи, якої безпосередньо стосується таке рішення, з огляду, зокрема, на основоположний принцип, відповідно до якого у кожному випадку, що стосується становища дитини, її вищий інтерес має бути пріоритетом.

а) *Щодо права заявників на повагу до їхнього сімейного життя* – Невизнання у французькому праві зв'язку спорідненості між заявниками неодмінно зачіпає їхнє сімейне життя. Заявники змушені надавати незареєстровані американські акти громадянського стану разом з легалізованим перекладом щоразу, коли доступ до права або послуги вимагає доказу спорідненості. Водночас, за дітьми-заявницями не визнається французьке громадянство, що ускладнює сімейні подорожі і спричиняє непевність щодо права дітей-заявниць на проживання у Франції після досягнення повноліття і, отже, щодо стабільності сімейної спільноти. До цього слід додати сумніви щодо підтримання сімейного життя у випадку смерті заявника-генетичного батька або розлучення.

Проте, якою б не була серйозність потенційних ризиків, що загрожують сімейному життю заявників, Суд вважає, що слід визначитись щодо конкретних перешкод, які вони мусили подолати через відсутність визнання у французькому праві зв'язку спорідненості між заявниками-генетичними батьками і дітьми-заявницями. Заявники не стверджують, що перераховані труднощі були непереборними, і не доводять, що неможливість отримати у французькому праві визнання зв'язку спорідненості перешкоджає їм

скористатись у Франції правом на повагу до сімейного життя. Вони змогли поселитись у Франції незабаром після народження дітей-заявниць, спроможні жити разом в умовах, загалом подібних до тих, у яких живуть інші сім'ї, і немає підстав вважати, що існує ризик того, що державні органи вирішать їх розлучити через їхнє становище у французькому праві.

Щоб відхилити аргументи заявників, засновані на положеннях Конвенції, Касаційний суд не уникав конкретного розгляду обставин, оскільки судді вирішили, хоч і непрямо, але неодмінно, що реальні труднощі, з якими заявники могли зіткнутись у повсякденному житті через відсутність визнання у французькому праві зв'язку, встановленого між ними за кордоном, не перевищують межі, яких вимагає дотримання статті 8 Конвенції.

Тож з огляду, з одного боку, на реальні наслідки для сімейного життя від невизнання у французькому праві зв'язку спорідненості між заявниками і, з іншого боку, на можливість розсуду, надану державі-відповідачу, становище, до якого призводить висновок Касаційного суду у даній справі, забезпечує справедливу рівновагу між інтересами заявників і держави стосовно права на повагу до сімейного життя.

Висновок: немає порушення (одноголосно).

б) *Щодо права дітей-заявниць на повагу до приватного життя* – Франція, знаючи, що за кордоном дітей-заявниць визнали дітьми батьків-заявників, не визнає, проте, за ними цю якість у своїй правовій системі. Подібні суперечності становлять загрозу для їхньої ідентичності у межах французького суспільства. Водночас, хоча стаття 8 Конвенції не гарантує права набувати певне громадянство, саме громадянство залишається важливим елементом ідентичності особи. Тож хоча їхній біологічний батьки і є французькими громадянами, діти-заявниці зіткнулись із хвилюючою непевністю щодо можливості отримати визнання французького громадянства. Подібна невизначеність має здатність негативно впливати на визначення власної ідентичності. Той факт, що діти-заявниці не визначені у французькому праві як діти заявників-юридичних батьків, має наслідки для їхнього права успадкування після них.

Цілком прийнятно, що Франція бажає перешкодити своїм громадянам вдаватись за кордоном до способу розмноження, забороненого на її території. Проте із наведеного видно, що наслідки невизнання у французькому праві зв'язку спорідненості між зачатими у такий спосіб дітьми і юридичними батьками не обмежується становищем останніх, котрі єдині робили вибір способу розмноження, з яким не згодна французька влада: ці наслідки торкаються і самих дітей, чиє право на повагу до приватного життя, котре вимагає, щоб кожен міг встановити суть своєї особистості, включно зі спорідненістю, значною мірою порушується. Тому постає серйозне питання про сумісність такого становища з вищим інтересом дітей, дотримання якого має керувати усіма рішеннями щодо них. Цей аналіз набуває особливого значення, коли, як у даній справі, один із юридичних батьків є водночас і біологічним. З огляду на важливість біологічної спорідненості як складової ідентичності кожного, не можна стверджувати, що є відповідним інтересу дитини позбавлення її юридичного зв'язку такого характеру, в той час як біологічна реальність цього зв'язку встановлена, і дитина, і один з її батьків вимагають повного його визнання. Проте, не лише зв'язок між дітьми-заявницями і їхнім біологічним батьком не був визнаний під час клопотання про реєстрацію свідоцтв про народження, але й його встановлення шляхом визнання батьківства або усиновлення зіткнулось із заборонною юриспруденцією, ухваленою з цього питання Касаційним судом. З

урахуванням наслідків такого серйозного обмеження щодо ідентичності і права на повагу до приватного життя дітей-заявниць, Європейський суд вважає, що створюючи перешкоду як для визнання, так і для встановлення у національному праві зв'язку спорідненості з біологічним батьком, держава-відповідач вийшла за межі, дозволені для можливості розсуду. З огляду також на вагу, якої слід надати інтересу дитини під час зважування інтересів, право на повагу до приватного життя дітей-заявниць було порушене.

Висновок: порушення (одноголосно).

Стаття 41 : 5 000 євро кожній дитині-заявниці на відшкодування моральної шкоди.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини

Цей стислий виклад, підготовлений канцелярією Суду, не є зобов'язальним для Суду.

Щоб перейти до інформаційних бюлетенів з практики Суду, натисніть [ТУТ](#)

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2014.

Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад було замовлено за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є зобов'язальним для Суду; також Суд не несе жодної відповідальності за його якість. Його можна завантажити з бази рішень Європейського суду з прав людини HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) або з будь-яких інших баз даних, в яких Суд його також розмістив. Його можна відтворювати в некомерційних цілях за умови, що будуть зазначені повна назва справи та посилання на авторське право і Цільовий фонд «Права людини». Для використання будь-якої частини цього перекладу в комерційних цілях слід звертатися за наступною адресою: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2014.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.